

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-62. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubliana, sreda 12. oktobra 1938

Cena posamezni številki din 1'50

Premalo kontakta z mladino

Na izrednem običnem zboru Zveze trg. združenj je delegat Združenja v Slov. Bistrici g. Rojnik upravičeno zahteval, da se posveča več pozornosti trgovskemu naraščanju, zlasti pa njegovi izobrazbi. Zgodaj je treba v trgovskem naraščanju zbuditi ljubezen za poklic, ker le na ta način bo mogoče dobiti dober naraščaj, ki bo mogel zadovoljivo nadaljevati lepe tradicije slovenskega trgovstva in te tradicije še dvigniti. Zato bi bilo nujno želeli, da bi vsa trgovska združenja posvetila čim večjo pozornost trgovskemu naraščanju in da bi gledala tudi na to, da bi bil čim ožji stik med trgovskimi pomočniki in trgovci. Vse, kar je zaposleno v trgovini je ena družina in zato morajo tudi vse vezi in družiti ozke in pristrane veze.

A ne samo za trgovski naraščaj je treba bolj skrbeti, v vseh panogah in v vseh strokah je treba gledati, da se doseže čim živahniji kontakt z mladino. Samo na ta način jo je mogoče obvarovati pred raznimi zmotami in jo pritegniti k skupnemu delu, da bo nekoč mogla dobro pripravljena zavzeti svoje mesto v javnosti.

Treba upoštevati, da še ni bilo zlepa dobe, ki bi bila idejno tako razbita ko sedanja. Vsa mogoča naziranja se ponujajo mladim ljudem, a o vsakem sliši tudi vse polno slabih strani, da ne more priti mlad človek do pravilne orientacije. Zato vidimo, da se lovi mladina med skrajnimi ekstremi, da išče resnico in trdno stališče, da pa razočarana obupa nad vsem.

A ta mladina je poklicana, da nekoč prevzame vodilno vlogo v narodu. Ne more pa se za to vlogo pripravljati niti idejno niti praktično. Idejno, ker ne vidi nobenih svetlih primerov, ki bi dvigali njen polet, temveč mora dan na dan slišati le neleppe stvari, da njen idealizem nujno ugaša. Pri tem pa je materialno stisnjena, živi v najtežjih razmerah in se ne more prekopati naprej, ker ji nihče ne daje prostora, ker so ji vsa boljša mesta zaprta. Ne rečemo, da bi se starejši morali mladini kar umikati, toda pritegniti bi jo morali k delu, da more mladina spoznati in se naučiti, kako treba delati. Če bo mladina vedno daleč proč od vseh poslov, potem se teh poslov tudi ne more izučiti. Toda lepega dne preide nanjo dolžnost da te posle prevzame in jih vodi.

Mladino pa je treba pritegniti k delu tudi zato, ker donaja čas vedno nove in vedno večje naloge, da so potrebne vedno nove sveže sile. Vse naše javno življenje je treba osvežiti, saj vsi vidimo, kako slabo hodimo po sedanjih že čisto izhojenih potih in da nas ta pota nikamor ne privedejo. Zato tudi vidimo, da v vseh teh 20 letih nikakor nismo tako napredovali, kakor bi morali in da je program nalog, ki bi jih morali izvesti, vedno večji, namesto da bi se manjšal.

Boljši in večji kontakt je treba doseči z mladino, ne zato, da bi mladina odrinila starejšo generacijo, temveč da bi se usposobila, da zagrabijo za delo tam, kjer je starejša generacija nehala. Potreben nam je harmoničen razvoj

Socialno zavarovanje se mora decentralizirati

Leta in leta že zahtevajo vse gospodarske organizacije Slovenije brez izjeme, da se socialno zavarovanje popolnoma decentralizira, ker pomeni današnje centralistično socialno zavarovanje težko zapostavljanje interesov Slovenije. To znova dokazuje petletka Suzorja! Po tej petletki, ki jo je ravnateljstvo Suzorja že odobrilo, je določenih za investicije 67·9 milijona din. Od teh investicij bi dobila Slovenija celih 1·5 milijona din ali 2·2 odstotka. Od vseh prispevkov Suzorja pa mora Slovenija plačati 16·2 odstotka. Po svojih prispevkih bi morala dobiti Slovenija 10·9 milijona, dobila pa bo le poldrug milijon.

A najlepše je to, da niti tega poldruga milijona ne dobi, ker je bil ta revni poldrug milijon namenjen za zgradbo ekspoziture v Celju, a niti te ekspoziture ne namerava Suzor zgraditi. Tako bi Slovenija od vseh za investicije določenih 67·9 milijona din dobila — prazen nič! Celjski občinski svet je sicer začel energično akcijo, da se ekspozitura v Celju vendarle zgradi, toda tudi če bi se to doseglo, ne moremo biti s tem zadovoljni. Zahtevamo, da dobi Slovenija vseh 10·9 milijona din, kolikor ji pripada z ozirom na njene prispevke, ker ne moremo trpeti, da bi se Slovenija še nadalje tako zapostavljala.

Če mora že Slovenija drugod plačevati več, kakor bi morala z ozirom na število svojega prebivalstva, pa takšne neenakosti nikakor ne moremo trpeti pri socialnem zavarovanju. Za to zavarovanje morajo plačevati tudi naši najslabše plačani delavci, ki imajo komaj toliko dohodkov, kolikor je potrebno za golo življenje. Ti ljudje, od katerih vsi nimajo niti eksistenčnega minimuma, naj plačujejo stroške socialnega zavarovanja še za druge! Nezaslišana krivica je to, ki se pač ne sme trpeti.

Tem manj, ker je Slovenija že itak silno zapostavljena. Tako so bile v l. 1937. dovršene od Suzorja investicije za 14·8 milijona din, od katerih ni dobila Slovenija niti pare.

Zapostavljanje Slovenije pa se kaže tudi povsod drugod. Tako je od vseh Suzorjevih posojil v višini 60·8 milijona din dobila Slovenija le 8·6 milijona, ali 14·1 odstotka, a bi morala dobiti 16·2 odstotka.

V denarnih zavodih ima Suzor naloženih 96·4 milij. din. V katerih denarnih zavodih ima Suzor ta denar naložen, o tem njegovoročilo molči. Gotovo pa je, da so slovenski denarni zavodi tudi

naroda, potrebno nam je ustvarjajoče sodelovanje vseh sil in zato je potreben kontakt z mladino. Ne gledati mladino od zgoraj navzdol, ne je omalovaževati zaradi njenih napak, temveč dati ji pravo in krepko oporo, da se bo mogla znajti v kaosu sedanjih dni in se pripraviti za naloge, ki jih bo morala nekoč reševati. Mladina je bodočnost naroda in zato je treba za mladino delati resnično in odkritosrčno.

tu prikrajšani. Tako je Slovenija vedno in povsod zapostavljena.

Zato moramo znova zahtevati popolno decentralizacijo Suzorja, ker drugače teh krivic ne bo nikdar konec. Zahtevati pa moramo decentralizacijo tudi zato, ker se bodo potem upravni stroški socialnega zavarovanja znatno znižali. Upravni stroški Suzorja so znašali v l. 1937. ogromno vsoto 64·8 milij. din, kar je približno ena četrtina vseh izdatkov Suzorja za bolniško zavarovanje. Prepričani smo, da bi se z decentralizacijo socialnega zavarovanja ti stroški zelo znižali, hkrati pa tudi zvišale bolniške dajatve, ki so danes na vsak način mnogo prenizke. Tudi

zaostanki prispevkov, ki so danes neverjetno visoki, bi bili pri decentraliziranem socialnem zavarovanju mnogo nižji, ker bi bila potem kontrola mnogo lažja, a bi tudi ljudje za socialne institucije svoje pokrajine raje plačevali, ker bi denar teh institucij ostal v pokrajini. Sicer pa bi želeli, da se tudi po pokrajinah navedejo zaostanki!

Iz vseh teh tehtnih razlogov moramo zahtevati decentralizacijo socialnega zavarovanja, ki jo moremo utemeljiti tudi s tem, da se je ta decentralizacija pri pokojninskem zavarovanju dobro obnesla in se naj zato uvede še pri bolniškem, nezgodnem in starostnem zavarovanju.

Narodna skupščina razpuščena

Nove volitve bodo 11. decembra t. l.

V imenu Nj. Vel. kralja so kr. namestniki z ukazom z dne 10. oktobra na predlog notranjega ministra ter po zaslišanju ministrskega sveta sklenili, da se narodna skupščina, izvoljena na dan 5. maja 1935, razpusti.

Volitve narodnih poslancev za štiriletno skupščinsko dobo bodo v vsej državi v nedeljo dne 11. decembra 1938. po predpisih zakona o volitvah narodnih poslancev. Narodna skupščina, izvoljena na dan 11. decembra 1938., se sklicuje na izredno zasedanje za dan 19. januarja 1939.

Volitve bodo torej splošne in javne, kakor so bile volitve dne 5. maja, ko je dobil po uradnih podatkih Bogoljub Jevtič 1,746.982

glasov, dr. Maček 1,076.345, Ljotič 24.088 in Božidar Maksimović 33.549 glasov.

Slovenija voli 29 poslancev, od teh Ljubljana 2.

Dva nova ministra

Z ukazom kr. namestnikov sta imenovana za ministra brez portfelja Svetislav Hodžera, odvetnik in bivši narodni poslanec ter šef Jugoslov. nac. stranke,

Za ministra za telesno vzgojo pa Ante Maštrović, narodni poslanec.

Oba ministra sta tudi že prisegla.

Industrijske izgube Češkoslovaške

»N. Z. Z.« piše pod tem naslovom naslednje:

Z danes objavljeno zadnjo cono nemške okupacije je šele mogoče pregled izgub, ki jih bo najbrže doživelo čsl. gospodarstvo zaradi odstopa ozemlja. Omiljena je trdota teh izgub s tem, da gre za industrijske panoge, ki so zaradi svetovne krize v l. 1929. do 1936. tako trpele, da so se v zadnjih dveh letih komaj opomogle ter da niso novih trgov mogle najti, zlasti še, ker je avtarkična politika mnogih evropskih in tudi čezmorskih držav povzročala za eksportne industrije nepremagljive težkoče. S tega stališča je treba presojati tudi odstop severne češke tekstilne industrije s središčem v Libercih, katere proizvodnja je skupno z dopolnjujočimi industrijami v severni Moravski in Šleziji dosegla skoraj eno milijardo Kč, ki pa je v zadnjih letih zelo nazadovala. Naloga Nemčije bo, najti tej industriji nov odjem.

Zaradi krajevnih pogojev (gozdovi in vodne sile) je bila skoraj vsa čsl. papirna industrija v odstopljenih obrobni pokrajinah. V tej panogi izgubi Češkoslovaška največji del svoje proizvodnje, ne

da bi mogla kmalu doma najti nadomestila. Če bodo mogle slovaške papirnice kriti vso potrebo na rotacijskem papirju, je še zelo dvomljivo.

Težak udarec pomeni za Češkoslovaško tudi odstop zapadnočeških ležišč kaolina, od katerih je bila doslej nemška porcelanska industrija zelo odvisna. Manj občutljiva je izguba porcelanske industrije zapadne Češke, ker je bila ta, zaradi krize v zadnjih letih pasivna. Iz istega razloga ta prirastek tudi Nemčiji ni noben dobiček, ker je že nemška porcelanska industrija sama preživljala iste težave ko zapadnočeška.

Zelo pomembna pa je za Češkoslovaško izguba severozapadnega češkega rjavega premogovnega revirja, ker bo s tem cela vrsta industrij izgubila svoje tradicionalne izvore gonilnih snovi. Če upoštevamo še odstop premogovnega revirja na Poljsko, je ta izguba tembolj občutna.

V kemični industriji izgubi Češkoslovaška eno svojih najpomembnejših podjetij, Kemične družbe v Ustih, ki imajo sicer še svoja podjetja na Češkem in v tu-

jini. Ta bodo Češki najbrže ostala, ker je sedež družbe v Pragi.

Izgubljen je tudi zdraviliški trikot, ki je bil za tujsko industrijo glavna privlačna točka. Pridružen Nemčiji bo ta trikot izgubil svoj mednarodni značaj, na drugi strani pa bo občutil konkurenco nemških zdravilišč (Nauheim, Kissingen, itd.), da se bo gospodarska pozicija komaj zboljšala.

Primeroma najmanjše so izgube težke industrije, ki je osredotočena v Pragi, Plznu in Mor. Ostravi. Ta industrijska središča ostanejo Češkoslovaški. Nejasno je še, kako se bo potegnila meja v Tešinu, ki bo imela velik vpliv na posestne razmere v rudarski in plavni družbi, ki jo kontrolira francoska družba Schneider-Creuzot. Proizvodnja železa te družbe znaša nad 700.000 ton, skoraj polovico vse poljske, njena proizvodnja premoaga pa nad 4 milijone ton.

Tudi organizacija bank in denarnih zavodov bo doživela znatne spremembe. Vendar pa te spremembe ne bodo tako občutne, ker bodo češke denarne organizacije ostale v glavnem intaktne.

70letnica grafične organizacije

Grafično delavstvo proslavi ta mesec z raznimi prireditvami sedemdesetletnico svoje organizacije, ki po pravici slovi kot najboljša delavska organizacija v državi. Grafični organizaciji se je posrečilo ne le, da je zbrala v svoji organizaciji skoraj vse delavstvo svoje stroke, temveč mu ustanovila tudi močne in dobro delujoče socialne organizacije. A tudi za naobrazbo svojega članstva je storila grafična organizacija zelo mnogo. Vse to veliko in zvesto delo grafične organizacije je imelo ta uspeh, da danes vsak grafični delavec ve, da brez te svoje organizacije biti ne more, da mu je ta v njegovem boju za obstanek naravnost nujno potrebna.

Ni pa grafična organizacija veliko storila le za svoje članstvo, temveč je indirektno bistveno pripomogla, da se je vobče vsaj nekoliko zboljšala življenjska ravan slovenskega delavca. Standard, ki ga je dosegla za grafično delavstvo, je bil vedno pobuda drugemu delavstvu, da je tudi ono prišlo polagoma do boljšega kruha.

Vse te lepe uspehe pa je mogla grafična organizacija doseči seveda le zaradi požrtvovalnosti, vneme, zavednosti in inteligence svojega članstva. Požrtvovalno je to vsak teden dajalo svoje prispevke za organizacijo, disciplinirano izvrševalo vedno vsa navodila svoje organizacije in v poslu natančno izpolnjevalo svoje dolžnosti, da je vsak delodajalec znal, da to, kar grafična organizacija obljubi, tudi drži.

Samo želeli bi bilo, da bi imeli pri nas še več tako zglednih organizacij, še več tako zavednih članov organizacij, kakor so grafični, pa bi bilo vse naše stanje znatno boljše.

Iskreno čestitamo zato grafičnemu delavstvu k zaslužnemu jubileju njih organizacije ter jim želimo, da bi v delu za svojo organizacijo dosegli še lepše in še večje uspehe.

Vsak trgovec mora biti naročnik „Trgovskega lista“

Narodno gospodarstvo in vlada

Konferenca trgovinskega ministra

Novi trgovinski minister inž. Kabalin je imel te dni večje konference z zastopniki gospodarskih organizacij v Novem Sadu ter v Zagrebu. Na teh sestankih so razložili gospodarski ljudje svoje zahteve in potrebe ter je minister Kabalin takoj označil svoje stališče in stališče vlade do teh zahtev

Konferenca v Novem Sadu

Je bila v nedeljo v slavnostni dvorani zbornice. Konferenco je otvoril predsednik zbornice Kosta Mirosavljević, ki je po pozdravu ministra razložil potrebe novosadske zbornice.

Za pozdrav se je zahvalil minister Kabalin ter naglasil, da je želja kr. vlade, da se doseže živ kontakt med vlado in zastopniki našega gospodarskega življenja. Na ta način bi mogla vlada preprečiti mnoge upravičene pritožbe gospodarskih ljudi, na drugi strani pa bi se s tem našla pota za pravilno reševanje gospodarskih vprašanj.

Nato je tajnik zbornice dr. Slavko Stanić podal obširno poročilo o vseh zahtevah gospodarskih ljudi ter zlasti poudaril nujno potrebo boljšega sodelovanja trgovinskega ministrstva z zbornicami in gospodarskimi organizacijami, pritegnitev gospodarskih ljudi k izdelavi raznih zakonskih načrtov, ki se tičejo gospodarstva, sodelovanje pri trgovinskih pogajanjih ter razna druga vprašanja, ki so stalno na dnevnem redu gospodarskih organizacij. V imenu novosadske borze je zahteval predsednik Djundjerski, da se uredi pravilno izterjavanje skupnega davka na pšenico, predsednik industrijskega odseka pa je zahteval, da se ne odpravi obvezno združenje industrialcev ter da se ne ustanovi ločena zbornica za industrijo.

Minister Kabalin je nato odgovarjal na vse te želje in predloge ter najprej zagotovil, da bo vedno gledal na to, da bo sodelovanje trgovinskega ministrstva z zbornicami ter gospodarskimi organizacijami čim bolj živo. Nato je govoril o ukrepih vlade za pravilno kreditiranje našega gospodarstva. Ob zadnjih velikih dogodkih se ni napravila ona velika napaka kakor v l. 1931, temveč je nudila Na-

Konferenca trg. ministra v Zagrebu

V ponedeljek je prišel trgovinski minister inž. Kabalin v spremstvu načelnika banske uprave Aranickega ter drugih uradnikov v Združenje industrialcev savske banovine, kjer ga je pozdravil predsednik združenja g. Arko. V svojem pozdravu je naglasil, da je minister Kabalin eden onih redkih ministrov, ki je takoj stopil v stik z industrialci. Nato je obrazložil predsednik Arko zahtevo Združenja industrialcev, da se industrijski odsek loči od trg. ind. zbornice ter da dobe industrialci svojo zbornico, kakor jo imajo beograjski.

G. Axelrad je zahteval, da se zasliši, kadar gre za mlinska vprašanja, tudi zagrebško združenje mlinarjev.

G. Bauer je v imenu tekstilne industrije predložil predstavo, da se vprašanje tujcev v državi rešuje z večjo liberalnostjo, ker so tuji vložili v naše industrije velike kapitale. (Kakor da se ne bi reševalo že preveč liberalno. Op. ured.)

Zastopniki drugih industrij so zahtevali večjo zaščito za kovinsko industrijo, stabilizacijo tečajev deviz, zlasti pa stabilizacijo

in vprašanj. Upamo, da bo živi kontakt, ki ga je s temi konferencami dosegel trgovinski minister inž. Kabalin, rodil pozitivne uspehe in da se bodo zahteve gospodarskih ljudi začele tudi uresničevati in da se ne bodo samo poslušale.

rodna banka denarnim zavodom popolno podporo, da so mogli zadostiti zahtevam vlagateljev. V zvezi s tem je omenil trg. minister, da v sporazumu s finančnim ministrom ter Narodno banko pripravljajo zakonski načrt o bankah, samoupravnih hranilnicah in menjalnicah.

Glede poudarjene želje, da se revidira sestava strokovnega gospodarskega odbora v ministru za trgovino in industrijo, ter da bi prišli v ta odbor tudi zastopniki gospodarskih organizacij je izjavil, da v tem smislu že dela. Glede stabilizacije tečaja nemške klirinške marke je izjavil, da se ravno sedaj vodijo pogajanja v tem namenu z nemškimi zastopniki. Po nekaterih pojasnitvah o zahtevah našega izvoza je govoril minister inž. Kabalin o koordinaciji vseh gospodarskih resorov, do česar bo v najkrajšem času prišlo, in sicer v večjem obsegu. Nadalje je izjavil, da se je pri pristojnih ministrih zavzel za to, da se postopanje pri plačevanju davkov čim bolj poenostavi. Izjavil je tudi, da se bo potrudil, da se čim prej izda zakon o elektrifikaciji države.

Minister inž. Kabalin je nato odgovarjal na razne predloge o zatiranju nelegalnega dela obrtnikov ter delovanja nekaterih združenj in veleblagovnic, nakar je obširneje govoril o pospeševanju strokovnega šolstva. Z novim proračunom bodo povečani krediti za strokovno šolstvo. Obljubil je tudi materialno pomoč Zavodu za pospeševanje obrtništva ter izjavil, da bo takoj storil potrebne korake, da se poveča novosadsko pristanišče ter napravi dvojni tir med Novim Sadom in Indji. Ko je dal minister še nekatera pojasnila na razna vprašanja, je bila konferenca zaključena.

tečaja nemške klirinške marke ter večjo strokovno usposobljenost delavstva v nekaterih industrijah. V odgovoru na vse te zahteve je dejal minister Kabalin med drugim: Zagrebške gospodarske ljudi je hotel obiskati že preje, a so mu znani dogodki preteklega meseca to onemogočili. Vedno bo skušal zvedeti za mnenje zainteresiranih gospodarskih organizacij glede konkretnega vprašanja ter skušal ustreči njihovim željam.

Glede ustanovitve ločene zbornice industrialcev je izjavil, da mu je znano, da se nekateri industrialci ločenim zbornicam upirajo.

Glede mlinske industrije je zahteval mnenje referentov in Prizada.

Vprašanje tujcev pa se mora najprej rešiti načelno. V posameznih konkretnih primerih, ko gre za večje interese našega gospodarstva, bo skušal doseči od notranjega ministrstva, da se bodo ti interesi upoštevali. Opozoriti pa mora, da se pri nameščanju tujcev delajo dostikrat zlorabe. Naj se tuji ne nameščajo po simpatijah, temveč le, če zahtevajo to dejanske potrebe.

Zaradi stabilizacije tečaja kli-

rinške marke se ravnokar vodijo pogajanja v Beogradu z nemško delegacijo ter bo vprašanje ugodno rešeno.

Vlada zagovarja načelo svobodne trgovine, toda v posameznih primerih treba zaščititi domačo industrijo, tako tudi kovinsko. Mnogo večja pažnja pa se mora posvetiti strokovnemu šolstvu. Imamo preveč gimnazij, pa premalo strokovnih šol. Takoj, ko je

Minister Kabalin v zagrebški zbornici

Min. inž. Kabalin je nato odšel v zagrebško trg. ind. zbornico, kjer ga je pozdravil predsednik zbornice dr. Krasnik. Po njegovem pozdravu je navedel tajnik zbornice dr. Fleischer glavne zahteve zbornice: vprašanje organizacije dela obveznih združenj naj se postavi na dnevni red posebne ankete gospodarskih zbornic, podrobno naj se navedejo stroke po § 140. obrt. zakona, da se more urediti delokrog posameznih trgovinskih podjetij, izdajo naj se potrebni in strogi ukrepi proti nelegalnemu poslovanju ter proti počasnosti uradov pri reševanju ovadb o brezpravnem delu. Izdajo naj se jasni in odločni predpisi o prepovedi krošnjarstva ter prepove naj se poslovanje agentov samo na podlagi davčnih kart o pavšalnem plačilu pridobnine. Celotno vrsto predlogov je predložil tudi zbornični tajnik dr. Lunaček o potrebnih reformi davčnih predpisov.

Nato so navedli še zastopniki posameznih gospodarskih panog svoje želje. Na vse te je odgovoril minister Kabalin, ki je med drugim dejal, da mu je bila večina izraženih želj znana že preje. Ob-

Fr. Zelenik:

Praktični nasveti

Različni napisi

V čakalnici velike in ugledne firme sem videl tale napis: Kadar sem navzoč, sprejemam vsak čas vsakogar! Rekel sem si, to je pa jako vljuden in postrežljiv gospodar. Napis kaže, da ta gospodar imenitno razume svoje koristi. Trgovski potniki in zastopniki hitro raznesejo glas o značaju lastnika velike in v stroki zelo ugledne firme. Morda bi me vprašali, kako naj ta napis dokazuje, da ta gospodar razume svoje koristi. Mnogo dobrih domislekov, migljajev in vzpodbud prihaja ne iz lastnega obrata, temveč od zunaj, so posledica občevanja in razgovarjanja s strokovno in trgovsko mislečimi ljudmi. Med mnogimi obiskovalci je manjše ali večje število odličnih strokovnjakov in dobrih trgovcev.

Gospodar te firme je pač popolnoma različen od tistega, ki me je nahlulil, da nima časa. Pa nisem jaz bil kriv njegove nejevolje, kriv je bil njegov nakupovalec, da ni bila v redu pošiljka, s katero jaz nisem imel nobene zveze.

V neki pisarni sem videl napis: ... »Trgovskih potnikov ne sprejemam«. K temu so smeli spustiti le potnike določenih firm. Nekje drugje sem videl napis: ... sprejemam le od 11. do 12. ure! Ob uri pride več potnikov in zastopnikov. Eden ali dva opravita vse, drugi lahko pridejo drugi dan. Za odjemalce najbrže ne veljajo te sprejemne ure. Ena ko druga teh firm imata tudi svoje potnike in zastopnike zunaj. Vprašali bi naj te svoje sodelavce za mnenje glede sprejemanja. Če bi odjemalci z njuni zastopniki in potniki ravno ta-

postal minister, je dosegel večje kredite za strokovno šolstvo. Čudi se, da ni Zagreb navedel nobenih zahtev glede strokovnega šolstva.

Načelnik Aranickega je nato opisal delo banovine za dvig strokovnega šolstva. Tako sta bili odprti dve novi trgovinski akademiji, povečana je bila obrtniška šola v Zagrebu, otvorena zidarska šola v Crikvenici in čipkarska šola v Lepoglavi. Ni se pa mogla razširiti srednja tehnična šola v Zagrebu, ker še nima svojega učnega načrta.

Nato se je predsednik Arko zahvalil ministru Kabalinu za obisk ter še enkrat ponovil zahtevo po ustanovitvi ločene industrijske zbornice, ki da jo zahtevajo vsi industrialci in tudi oni iz Osijeka.

ljubil je, da bo za vsa ta vprašanja uvedel v svojem resoru nujni postopek. Predloge, ki mu še niso znani, bo dal takoj proučiti. Vprašanje industrijske banke se že razpravlja po pristojnih činiteljih. Sam bo storil, kar je v njegovi moči, da se gre kreditnim potrebam industrije na roko. Zaradi kreditov pri Narodni banki je že interveniral ter upa, da bo kmalu izdana ugodna rešitev. Obljubil je tudi, da bo ministru storilo potrebne korake, da se brezpravno poslovanje tujcev prepreči. Na očitek tajnika dr. Lunačka, da se delajo naše trgovinske pogodbe vedno po isti shemi, ki pa ni prikladna za naše gospodarstvo, je dejal, da je vsaka trgovinska pogodba plod kompromisa, pri katerem mora vsaka stranka nekaj popustiti.

Končno je še govoril o veleblagovnicah in dejal, da bo ministru delalo na to, da te ne bodo v škodo trgovcem.

S tem je bila konferenca končana in predsednik dr. Krasnik se je zahvalil ministru za obisk, nakar je odšel ta v obrtniško zbornico, kjer so mu še obrtniki navedli svoje želje in potrebe.

Politične vesti

Konferenca bolgarskih opozicijskih strank je obsodila delo vlade ter zahtevala uvedbo pravega parlamentarnega sistema.

Češkoslovaško-madžarska pogajanja v Komarnu so naletela zaradi skrajno pretiranih zahtev Mađzarov na velike težave. Mađzari bi hoteli toliko ozemlja, da bi prišlo nad 400.000 Slovakov pod Mađzarsko, poleg tega pa še plebiscit za vse kraje Slovaške in Podkarpatske Rusije, kjer živi le en Mađzar. Hoteli bi tudi vse kraje, kjer žive Nemci ter bi na ta način izgubila Slovaška najbolj žitorodne kraje, da bi postala popolnoma agrarno pasivna dežela. Tudi slovaške rudnike bi hoteli dobiti Mađzari.

Največjo težavo pa dela mađzarska zahteva, da se mora narodnostna meja določevati po štetju iz l. 1910. Te zahteve Slovaki naravno nikakor ne morejo sprejeti, ker je znano, da so bila mađzarska ljudska štetja glede narodnosti izrazite potvorbe.

Kako zelo so pretirane mađzarske zahteve, se vidi iz izjave grofa Esterhazyja, enega voditeljev mađzarske stranke na Češkoslovaškem. V tej izjavi naglašajo, da se morajo Mađzari zadovoljiti s tem, da dobe nazaj ozemlje, ki je res njihovo. S Slovaki pa morajo živeti v dobrih odnosih in zato ne smejo zahtevati slovaškega ozemlja.

Avtonomna vlada Podkarpatske Rusije se je v Užhorodu že sestavila. Predsednik vlade je poslanec Brodi.

Ukrajinci Poljske se bodo udeležili prihodnjih sejmskih volitev na Poljskem, da čim bolj poudarijo svojo zahtevo po teritorialni avtonomiji ter sklicanju ukrajinskega zakonodajnega zbora v Lvovu.

Širiijo se vesti o uporih v Ukrajini.

Bivši predsednik ČSR dr. Beneš je prišel v Švico.

Litvinov bo baje odstopil, kakor poročajo nekateri listi.

Nemške čete so v ponedeljek do konca zasedle vse ozemlje, ki ga je za zasedbo določila mednarodna razmejnitvena komisija v Berlinu.

Nemški listi so začeli bolj priznati pisati o Čehih, zlasti pa priznavajo velike napore Čehov, da uredijo svoje odnose s sosednimi narodi. Listi hvalejo veliki smisel za stvarnost, ki ga je pokazal češki narod.

Italijanski prostovoljci v Španiji so se začeli vkrcavati na ladje. Iz Španije bodo odšli predvsem prostovoljci, ki so v Španiji že od januarja 1937. — Tudi republikanski prostovoljci so začeli zapuščati Španijo.

Angleški vojni minister je imel po radiu govor, v katerem je napovedal popolno reorganizacijo angleške vojske, zlasti pehote, ki bo vsa motorizirana. Število vojske bo povečano, ustanove se posebni oddelki za boj proti letalom in tankom. Angleška javnost je sprejela govor vojnega ministra zelo ugodno.

Kitajci so dosegli severno od Janceja veliko zmago nad japonskimi četami. V boju je bilo šest japonskih divizij in so boji trajali skoraj tri dni. Dve japonski diviziji so Kitajci popolnoma uničili. Kitajci pravijo, da je bil poraz Japoncev še večji kakor pri Tajerčangu. Tudi na južni fronti poročajo Kitajci o velikih uspehih.

Panarabska konferenca v Kairu je odklonila predlog ustanovitve arabske palestinske države v okviru britanskega imperija. Kongres je sklenil, da bo predlagal londonški vladi, da opusti izvajanje Balfourjeve deklaracije.

Odbor za obrambo pravice Arabcev v Palestini je poslal predsedniku cionistov Weizmannu ultimatum, v katerem pravi, da Arabci nikdar ne bodo dopustili, da bi postali Židje gospodarji v Palestini. Ves židovski narod, ki se nahaja raztresen po vsem svetu, ne bi mogel rešiti Židov v Palestini pred Arabci.

Panarabski kongres v Kairu je sprejel resolucijo, v kateri zahteva takojšnjo prepoved nadaljnega naseljevanja Židov v Palestini, imenovanje arabske vlade v Palestini ter amnestijo vseh političnih krivcev. Če te zahteve ne bodo sprejete, bodo Arabci začeli z najostrejšim bojem.

Proti kardinalu dr. Innitzerju so nar. socialisti priredili velike demonstracije. Vdrl so v nadškofijsko palačo, razbili velik del pohištva, ga pometali na ulico in sežgali. Kardinal Innitzer more v cerkev sv. Štefana le pri stranskih vratih pod močno stražo policije. Vest, da je bil aretiran, pa ni resnica.

Francoski proračunski deficit je dosegel že velikaški znesek 50 milijard frankov, pri čemer pa stroški za mobilizacijo niso všteti.

Konkurzi - poravnave

Predlog o uvedbi konkurza o premoženju trgovca Josipa Gutenbergga v Mežici je zavržen, ker ni premoženja.

Konkurz o premoženju Alfreda Amara v Trzliču je razveljavljen.

Denarstvo

Poštna hranilnica v septembru

Število vlagateljev se je v septembru povečalo za 3464 na 519 tisoč 304, hranilne vloge pa so se znižale za 128,1 milijona na 1.190,3 milijona din. To znižanje je posledica zaradi velike zunanje politične napetosti povzročenega navala na denarne zavode. Ker je med tem že nastalo popolno pomirjenje in so ljudje tudi začeli nositi denar nazaj v denarne zavode, je pričakovati, da se bodo v oktobru vloge znatno dvignile.

V čekovnem računu je naraslo število računov za 70 na 25.924. Prometa je bilo za 8.200 milijonov, za 80 milijonov manj ko v avgustu. Brezgotovinskega prometa je bilo 54,96%.

Tudi vloge na čekovni račun so padle, in sicer za 179,75 na 1.535,7 milijona din. Tudi te vloge so začele v oktobru zopet rasti.

Angleški kredit Češkoslovaški

Angleško posojilo 10 milijonov funtov (skoraj 2 in pol milijarde din), ki ga bo dala Angleška banka po naročilu angleške vlade Češkoslovaški na razpolago, še ni bil nekazan Češkoslovaški. Verjetno je, da se bo vse posojilo porabilo za ugotovitev zlate podloge Češkoslovaške nar. banke, ker bo ta morala povečati obtok bankovcev za kritje vseh izdatkov, nastalih zaradi novih mej. Smatra se, da bo to posojilo brezobrestno in da ga najbrže ne bo niti treba vrniti, temveč bo šlo v celoti v breme fonda za izgube.

Dovolitev kredita Češkoslovaški je vzbudila v zadnjem času tudi mnogo kritike. Angleži se boje, da bo Češkoslovaška prišla popolnoma pod vpliv Nemčije in da bi

zato posojilo 30 milijonov funtov, ki ga naj dobi Češkoslovaška, bilo v resnici posojilo Nemčiji. Stvar Nemčije pa mora biti, da skrbi za finančno rehabilitacijo svoje žrtve. Verjetno je, da bo londonska vlada počakala še nadaljnji razvoj dogodkov, preden bo dala posojilo.

Pomirjenje na denarnem trgu kaže zadnji izkaz Švicarske narodne banke z dne 7. oktobra. Zlata podloga je ostala z 2.850,7 milijona frankov skoraj nespremenjena, devizna se je povečala za 4,6, obtok bankovcev se je znižal za 129,5 na 1.803,4, obveze na pokaz pa so se zvišale za 100,1 na 1.565,2. Zlato kritje znaša 84,62%.

Nemčija je določila tečaj češke krome na sudetskem ozemlju na 0,12 nemške marke. Po izkazu nemške Reichsbanke z dne 30. 9. se je povečal obtok bankovcev za 1.277 na 8.023 milijonov RM. Skupni obtok obvez na pokaz je narasel na 10.154 milijonov. Pred enim letom je znašal samo 7.265 milijonov RM.

Zasedanje delegacije borz

Dopolnitev starih uzanc in izdelava novih

Delegacija borz kr. Jugoslavije je imela 7. in 8. oktobra svoje redno zasedanje v Novem Sadu, kot sedežu letošnjega predsedništva delegacije. Zasedanja so se udeležili: za beograjsko borzo Vojta Petković, član uprave, dr. Glašić, gen. tajnik, Gustav Krklec, tajnik in Dimitrije Novaković, pravni svetovalec borze, za zagrebško borzo: dr. Miroslav Matić, upravnik, za ljubljansko tajnik Jože Kovač, za skopljansko Vlada Milisavljević in dr. Pavle Protić, glavni tajnik, za novosadsko pa dr. Gedeon Djundjerski, predsednik ter več drugih članov uprave borze.

Zasedanje je otvoril predsednik dr. Djundjerski s pozdravom vseh delegatov ter nato opozoril na plodno delo delegacije v zadnjih 11 letih. Zlasti je naglasil, da so številne koristne pobude za naše gospodarstvo potekle ravno z zasedanj delegacije borz. Sporočil je dalje, da je prometni minister dovolil merjenje žitaric na decimalnih tehtnicah, finančni minister pa je ponovno dovolil pogodbe o pavšalnem plačevanju davka na poslovni promet.

Nato je prešel na dnevni red ter se je delegacija predvsem bavila z vprašanjem izdelave novih in dopolnitve starih uzanc. Sprejete so bile posebne uzance za zelje. Predebatiran je bil načrt o posebnih uzancih za trgovino s semenj mandeljnov ko tudi načrt izenačenja posebnih uzanc za trgovino s fižolom. Na podstavi raznih pripomb bo izdelan končni tekst teh uzanc na prihodnjem zasedanju.

Glede dopolnitve posebnih uzanc za trgovino z žitaricami je sprejela delegacija sklep, da se predpiše o kakovosti pšenice dopolnijo z določilom, po katerem se bo

smatrala kot zajamčena količina plevla, kolikor je označena z višjo številko v primerih, kadar je dogovorjeno, da se mora količina plevla gibati med dvema mejama (najnižjo in najvišjo). Dopolnjuje posebne uzance za trgovino s koruzo je delegacija določila količino vlage, ki jo sme imeti koruza »sposobna za mletje« ko tudi »kmečka na soncu posušena koruza«, in sicer na 16%, vendar pa se mora z bonifikacijo prevzeti blago, ki ima do 19% vlage.

Delegacija je tudi razpravljala o določitvi občnih uzanc. Razpravljalo se je vprašanje odškodnine v primeru kršitve pogodbe, nadalje se je govorilo o vprašanju določitve bonifikacij za manjšo vrednost dobavljenega blaga, razpravljala se še vprašanja stroškov tovarnega lista ter določitve roka za zahtevanje posebnih strokovnih mnenj. O vseh teh

vprašanjih so povedali delegati svoja mnenja, ki se bodo upoštevala pri izdelavi izenačenih občnih uzanc za vse borze v državi.

Delegacija je nadalje sklenila, da se odpošljejo na pristojna mesta predstavke o ureditvi plačevanja državnih taks za razsodbe borznih sodišč ko tudi glede ustavitve pobiranja davka na rente za obresti, ki se prisojajo z razsodbami borznih razsodišč.

Delegacija je tudi sklenila, da se pošlje pravosodnemu ministru predstavka zaradi ureditve pravne pomoči med borznimi razsodišči ter rednimi državnimi sodišči. Določeni so bili nadalje generalni tipi moke za vse borze v državi.

Funkcijo predsedništva delegacije za prihodnje leto 1939. bo opravljala zagrebška borza za blago in vrednote.

Boj za romunski trg

V zadnjem času je zelo oživel boj za romunski trg. Zlasti se bori za ta trg Anglija in Nemčija. Anglija je poslala v Romunijo posebno komisijo, ki naj bi predvsem proučila možnosti za večje investicije angleškega kapitala v Romuniji. Nadalje naj bi ta komisija tudi ugotovila, kakšne bi bile možnosti in izgledi za angleške kredite romunski izvozni trgovini. Anglija se je nadalje pogajala z Romunijo zaradi nakupa 400.000 ton romunske pšenice v vrednosti 2 milijonov funtov (skoraj pol milijarde din). Od te vsote bi se uporabilo 40% za nakup britanskih proizvodov, 40% bi se plačalo po angleško-romunskem kliringu, 20% pa bi bilo romunski vladi na prosto razpolago.

Končno je neki britanski konzorcij ponudil romunski vladi, da ji napravi 13 velikih tankov za petroleje, od katerih bi vsak imel prostora za 300.000 ton petroleja. Ti tanki bi bili v dveh in pol letih gotovi.

Na drugi strani pa se je posrečilo neki nemški družbi iz Magdeburga, da je dobila naročilo za postavitev silosov za žitarice in druge deželne pridelke. Ti silosi so bili proračunani na 2 milijardi lejv. Od te vsote bi se 80% plačalo v blokiranih markah. Znan pa je tudi boj, ki se je vodil za romunske vojaške dobave in v katerem so po velikem trudu zmagali Škodovi zavodi.

Ta boj za romunski trg jasno dokazuje, da je ta trg bogat in

da more nekaj nuditi. Čeprav ni v Romuniji kmetijstvo na višku, pridelava Romunija vendar mnogo več, kakor pa more sama potrošiti. Romunija meri 294.967 km² in je torej približno tako velika ko Italija, ima pa samo 18 milijonov prebivalcev. Letos je znašala njena pšenična žetev okoli 50 milijonov stotov, dočim je znašala lanska samo 36, povprečno v letih 1932. do 1936. pa samo 27 milijonov stotov. A že leta 1937. je mogla Romunija izvoziti skoraj 10 milijonov stotov pšenice. Ni sicer izvoz romunske pšenice iz Romunije tako velik kakor iz Kanade ali Argentine, toda večji je ko iz Madžarske ali Jugoslavije, Britanske Indije ali U. S. A. Koruze pa je izvozila Romunija okoli 7 milijonov stotov ter s tem prekosila tudi Jugoslavijo, ki je lani dosegla izredno velik izvoz koruze.

Glavno bogastvo Romunije pa je njen petrolej. Romunija je v Evropi glavni izvoznik petroleja. Proizvodnja petroleja je sicer nazadovala od 8,7 milijona ton v letu 1936. na 7,1 milijona v letu 1937., ker so nekateri vrelci že izčrpani, nova vrtnja pa še niso dala pravega uspeha oziroma se zaradi pomanjkanja sredstev še niso izvršila, vendar preostaja Romuniji še vedno veliko petroleja za izvoz, ker znaša njena lastna poraba samo 1 do 2 milijona ton. Vrednost petroleja je večja ko vsega drugega romunskega izvoza, kar dovolj jasno govori o velikem pomenu petroleja za romunsko narodno gospodarstvo. L. 1937. je dobila Romunija za izvoze petrolej 13 milijard lejv, za izvoz žitaric pa samo 10 milijard lejv. Poleg tega pa izvažava Romunija tudi velike količine lesa, živine ter živalskih proizvodov.

Izvoz prinaša Romuniji vsako leto milijarde lejv in državo in zato je Romunija tudi sposobna, da mnogo kupi v tujini. Seveda pa je res, da je skoraj ves denar le v enih rokah in da je povprečna življenjska raven romunskega naroda zelo nizka in zato tudi njegove potrebe majhne. Vendar pa gospodarska moč romunskega naroda stalno raste in zato tudi zanimanje tujine za romunski trg.

Naročajte »Trgovski list«!

Že v 24 urah barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Nastanek in razvoj mest na Dolenjskem

XIX.

V šestdesetih letih se je tudi politično življenje razdelilo na dva labora in proti nemškutarski stranki se je začela oblikovati narodna. Nasprotje med njima je bilo vedno večje in ob deželnozbornskih volitvah 27. marca 1867 se je izostrilo naravnost v prostaški napad nemškutarjev na volivne može, ki so glasovali za narodnega kandidata, novomeškega uradnika Ludvika Ravnikarja. Volivni može dolenjskih mest so takrat volili v Novem mestu, med njimi pa so bili posebej Črnomaljši in Metličani znani kot trdni narodnjaki, medtem ko so n. pr. Višnjegorci radi potegnili z nemškutarji. Zato so jih pa novomeški dijaki nekot tudi naglali s kamenjem.

Poraz Francije v vojni 1870/71 je pri Slovanih zbudil strah pred germanskim valom. Jugoslovanski politiki, ostrašeni že po dualistični ustavi 1867, ki je Slované v Avstriji podredila nemški in madžarski nadvladi, in preplašeni po hrvatsko-ogrski nagodbi 1868, so leta 1870. v Ljubljani izdelali znani »jugoslovanski program«.

Novomeški občinski svet pa je 1871 pokazal svoje simpatije do federativne ureditve Avstrije s tem, da je odstopivšemu ministrskemu predsedniku grofu Hohen-

wartu, ki je zagovarjal takšno ureditev države, podelil častno meščanstvo. Takratni župan Lehmann je zato odstopil, mesto njega pa so občinski odborniki izvolili za župana narodnjaka Dominika Rizolija, ki je ob navzočnosti številnih gostov 1873. leta položil temeljni kamen za zgradbo novomeškega Narodnega doma, prve take stavbe na slovenskih tleh, ki je bil dozidan 1875, popolnoma dogotovljen pa leta 1885.

Čeprav so pri občinskih volitvah običajno odločevali gospodarski oziri in priljubljenost posameznih kandidatov, pomenja vendar ponovna Lehmannova izvolitev za župana upadek narodne zavesti Novomeščanov in šele ob izvolitvi Mihaela Kmetiča 1882 je slovensčina zmogala tudi na novomeškem rotovžu.

Kljub čitalnici in njenim »besedam« pa je bilo Novo mesto v sedemdesetih letih »vprav tip nemškutarskega gnezda«, kot pravi Šuklje v svojih Spominih. Po drugih dolenjskih mestih seveda ni bilo mnogo bolje, kar so pokazale državnozbornske volitve 1873. Le polagoma in z muko se je uveljavljala zavest meščanov, kar je dobilo izraza v vedno večjem številu slovenskih narodnih društev, ki so v tem času po naših mestih tako bogohotno poganjala in se razraščala.

Poleg čitalnice in Sokola so bila na glasu tudi razna pevska društva, od katerih je novomeško imelo svojega vodjo v sijajni muzikalni osebnosti Naceta Hladnika.

V vrsti novomeških tiskanjev je daleč najpomembnejši Ivan Kravec, ki je v letih 1877.—82. ponatisnil Valvazorjevo »Slavo vojvodine Kranjske« in »Koroško vojvodstvo« in dolga leta izdajal »Narodno biblioteko«, vredno naslednico Janežičevega »Cvetja«. L. 1885. je ustanovil »Dolenjske novice«, ki so za vso dobo svojega izhajanja verno zrcalo ne samo novomeškega, ampak dolenjskega gospodarskega, kulturnega in deloma političnega življenja sploh.

Gospodarsko šibko Dolenjsko je račja kuga 1882. hudo prizadela, saj z raki ni izginila samo najbolj sloveča dolenjska poslastica, temveč je Dolenjcem splavalo po Krki tudi letnih 15.000 gold., ki jih je prinašala trgovina z raki. In kmalu za tem sledeče uničenje vinogradov po trtni uši je tudi meščane naših mest močno udarilo.

Ko so se ob sklonu preteklega stoletja dolenjska mesta dramila v politično življenje, so njih patriarhalno zatišje in mirno idilo dostikrat kalili in razgibali taki živahni in impulzivni politiki, kot sta bila dr. K. Slane in gospod s Kamna, Fran Šuklje. Politična in svetovnonazorska ločitev duhov na Slovenskem je v Novem mestu kot drugod izvedla politično združitev meščanov na programe narodno-napredne in kat.-narodne, kasneje Slov. ljudske stranke. Tudi socialno-demokratska stranka je poskusila organizacijo svojih pristašev. Narodna zavest se je bila v osemdesetih letih že toliko okre-

pila, da je dal novomeški občinski odbor 1892 napraviti samoslovenske ulične napise in 1897 na predlog dr. Karla Slanca soglasno obodil dviganje nemško-nacionalne levice v dunajskem parlamentu in pozdravil »solidarno postopanje državnozbornskih poslancev slovenskih narodov«, poslal pismen protest predsedništvu parlamenta in o tem obvestil župana v Pragi in Lvovu. L. 1901. sta občinski odbor in meščanstvo manifestirala za »južnoslovansko univerzo in Ljubljani« z utemeljitvijo, »da imajo številnejši slovenski, hrvatski in srbski narod večje pravice do univerze kot italijanski narod«, kateremu je bilo obljubljeno vseučilišče na »slovenskih tleh v Trstu«.

Leta 1908. je občinski odbor prosil gimnazijsko ravnateljstvo naj občini in šolskemu odboru obrtne šole dopisuje samo slovenski in 1905 na predlog K. Rosman izrekel zahvalo in priznanje ljubljanskemu županu I. Hribarju in dr. K. Trillerju, da sta v ljubljanskem občinskem svetu ožigosala početje nemščurjev v Domžalah. Ob septembrskih dogodkih 1908 je izrekel občinski odbor svoje skrajno ogorčenje nad »prav kanibalskim, kulturnega naroda nevretnim postopanjem« onega dela ptujskega prebivalstva, ki je napadel 13. septembra zborovalce »Družbe sv. Cirila in Metoda«. Po temu sledečih ljubljanskih dogodkih je bila v kapiteljski cerkvi 20. septembra svečana zadušnica za ustreljenima Lundrom in Ada-

mičem, 22. in 23. pa protinemške demonstracije, pri katerih so izgubili še zadnji nemški napis. Novo mesto je dobilo končno popolnoma slovensko lice.

V tej dobi se je poživilo tudi novomeško društveno in družabno življenje. Kazina je bila potisnjena skoraj čisto v ozadje, v »Narodnem domu« pa je bila prireditelj. Profesor Ivan Vrhovec je režiral in deloma pisal igre, Nace Hladnik prirejal koncerte »Dolenjskega pevskega društva«, Sokol je prirejal svoje letne javne nastope, vsakoletne »muzikalno-deklamatorske« akademije dijakov so žele obilo priznanja, novomeški akademiki pa so ob koncu počitnic imeli redno svoje prireditve.

Kot v Novem mestu so tudi po ostalih dolenjskih večjih in manjših krajih razna bralna in izobraževalna društva s svojimi prireditvami budila in utrjevala narodno zavest.

Ob koncu devetnajstega stoletja je Novemu mestu in tik pred svetovno vojno tudi Črnomlju in Metliki nova železniska proga odprla nove možnosti razvoja in jih zdramila iz njih stoletne negibnosti. Pametna gospodarska, kulturna in tujskoprometna politika pa naj bi v bodoče ob sodelovanju svojih nalog in dolžnosti zavedajočeg se meščanstva ustvarila dolenjskim mestom novo obdobje vsestranskega napredka.

(Konec.)

Razglas

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani razglasa po čl. 11. naredbi gospoda ministra za trgovino in industrijo z dne 27. junija 1928, št. 14.402/III. o legitimiranju trgovcev, industrijcev, obrtnikov in njih potnikov, kadar zbirajo naročila in o izdajanju legitimacij za trgovske potnike (»Uradni list« z dne 24. avgusta 1928, št. 289/81), da je izdala v razdobju nadaljnjih treh mesecev, in sicer od 1. julija 1938 do 30. septembra 1938 naslednje nove legitimacije:

258. **Braun Josip**, Zagreb, Keglevičev trg 4 — Ing. Čížek Josip, mehanična tkalnica, Košaki pri Mariboru.
259. **Novak Jurij**, Ljubljana — Ivan Bernik, izdelovanje žaluzij in okenskih rolet, Ljubljana.
260. **Vogrincič Kolman**, Zagreb — Franc Swaty, tvornica umetnih kamnov za brušenje, Maribor.
261. **Prelog Albin**, Celje — Prodajno društvo proizvodov tvornice »Zlatorog« družba z o. z., trgovina z milom, glicerinom, kristalno sodo, in toaletnimi predmeti, Maribor.
262. **Janbič Nikola**, Dubrovnik — Clotir Bouvier, tvornica sekta in šampanjske kleti, Gornja Radgona.
263. **Šubič Ivan**, Dobračeva 1, p. Ziri — Produktivna čizmarska zadruga r. z. z o. z., čevljarški in čizmarski obrt, Ziri.
264. **Pavlovič Jožef**, Ljubljana-Moste — Ing. Lavrič Franc, trgovina s pisalnimi stroji, Ljubljana.
265. **Inzinger Matija**, Kočevje 97 — Friderik Schauer, krojaštvo (razpečevanje krojnega kota), Kočevje.
266. **Potokar Mirko**, Ljubljana — Učiteljska tiskarna r. z. z o. z., tiskarna, knjigovodnica, trgovina s knjigami, učili in pisar. potrebščinami, Ljubljana.
267. **Oražem Ivan**, Mali Mengeš — Slamnikarska in klobučarska zadruga r. z. z o. z., tvornica slamnikov in klobukov, Mengeš.
268. **Podboršek Franc**, Loka pri Mengšu — Slamnikarska in klobučarska zadruga r. z. z o. z., tvornica slamnikov in klobukov, Mengeš.
269. **Krecenbaher Jakob**, Celje — Strašek Milan, trgovska agencija, Celje.
270. **Požek Ferdo**, Ljubljana — Ivan Dolžan, trgovina s knjigami, pisar, in šolskimi potrebščinami, Ljubljana.
271. **Christof Emil**, Ljubljana — P. Magdič, trgovina z modnim, parfumerijskim in športnim blagom, Ljubljana.
272. **Regovski Janko**, Zagreb — Josip Vidmar, prva jugoslovanska tovarna dežnikov in nogavic, Ljubljana.
273. **Alkalay S. M.**, Sarajevo — »Totra«, tovarna trakov d. z. o. z., tovarna trakov, Ljubljana.
274. **Zakelj Anton**, Stara vas, obč. Ziri — Čevljarstvo gospodarska zadruga r. z. z o. z., izdelovanje čevljev, Dobračeva pri Zireh.
275. **Grünberger Leopold**, Celje — Knez & Pachlaffo, tovarna zlate, srebrne in draguljarske robe, Celje.
276. **Rauch Josip**, Kavrani 2, obč. Brod-Moravice — Ivan Figar, pilarna, Ljubljana.
277. **Kahne Stane**, Ljubljana — I. C. Mayer, trgovina z manufakturo, Ljubljana.
278. **Zor Miroslav**, Ljubljana — Ježek Milena, izdelovanje umetnih cvetlic, Ljubljana.
279. **Kolene Alojz**, Selo 5, obč. Ziri — Produktivna čizmarska zadruga r. z. z o. z., čevljarški in čizmarski obrt, Ziri.
280. **Horvat Franjo**, Središče ob Dravi 38 — Produktivna čizmarska zadruga r. z. z o. z., čevljarški in čizmarski obrt, Ziri.
281. **Kunc Rajnhold**, Grosuplje — M. Ogorevc, izdelovanje čepic, Grosuplje pri Ljubljani.
282. **Horvat Stefan**, Zagreb — Jožef Maček, čevljarstvo, Ziri.
283. **Učelnik Anton**, Raka pri Krškem — Simon Fischer, izdelovanje slik, Gradišče pri Slovenj Gradcu.
284. **Lavrič Josip**, Ljubljana — Bratje Thuma, izdelovanje papirnatih vrečic, Ljubljana-Moste.

285. **Turjak Nikola**, Zagreb — Medić-Miklavc, tekstilna industrijska družba z o. z., tekstilna tovarna, Ljubljana.
286. **Kopač Albin**, Dobračeva 25 — Čevljarstva gospodarska zadruga Ziri, r. z. z o. z., izdelovanje čevljev, Dobračeva pri Zireh.
287. **Roscher Ervin**, Maribor — Jugoslovanska tovarna za izdelovanje dr. Oetkerjevega pečilnega praška d. z. o. z., izdelovanje pečilnega praška, Maribor.
288. **Abraham David**, Vinkovci — Ing. Čížek Josip, mehanična tkalnica, Košaki pri Mariboru.
289. **Korošec Anton**, Ljubljana — Jos. Vodnika dedič, tovarna vinskega in špiritovega kisa, Ljubljana.
290. **Leopold Ede**, Petrovgrad — Schimmel & Co. d. z. o. z., trgovina z eteričnimi olji, dišičimi tvarinami, eter, esencami, ekstrakti, barvami in farmac. izdelki, Celje.
291. **Šober Anton**, Maribor — Manufaktura »Sava«, trgovina z manufakturo, Maribor.
292. **Semrl Julij**, Ljubljana — Šešanin blagom, Ljubljana.
293. **Hobermann Franc**, Subotica — Friderik Schauer, krojaštvo (razpečevanje krojnega kota), Kočevje.
294. **Kurth Elemar**, Zagreb — Savnik Anton, tovarna pletenin, Skofja Loka.
295. **Dražić Dragutin G.**, Beograd — Franc Woschnagg in sinovi d. d., tovarna usnja, Šoštanj.
296. **Jamšek Franjo**, Maribor — Kristal d. d., tovarna ogledal in brušenega stekla, Maribor.
297. **Ernst Bela**, Zagreb — Mariborska mlekarina in tovarna sadnih konserv d. z. o. z., mlekarina in tovarna sadnih konserv, Maribor.
298. **Demšar Franc**, Zatrežnik 6 — »Sora«, družba z o. z., ročno čevljarstvo, Ziri.
299. **Bergler Josip**, Domžale — »Universale«, tovarna klobukov in slamnikov, d. z. o. z., tovarna klobukov in slamnikov, Domžale.
300. **Kurille Mihael**, Zagreb — Jugoslovanska tiskarna, knjigovodnica, r. z. z o. z., knjigovodni in tiskarski obrt, izdelovanje usnjene galanterijskega blaga in kartonažnega blaga, Ljubljana.
301. **Bačnar Franc**, Ziri — Ivan Zavr, izdelovanje čevljev, Ziri.
302. **Petričić Dragotin A.**, Sarajevo — Produktivna čizmarska zadruga, r. z. z o. z., čevljarški in čizmarski obrt, Ziri.
303. **Weinfeld Isa**, Novi Sad — »Jugotekstil«, družba z o. z., trgovina in izdelovanje tekstilnega blaga, Maribor.
304. **Nikolić Radomir**, Beograd — Franc Woschnagg in sinovi d. d., tovarna usnja, Šoštanj.
305. **Tatalović Ilija**, Split — D. Rakusch, veletrgovina z železnico, Celje.
306. **Cof Franc**, Bitnje, obč. Stražišče — Jenkole Jožef, trgovina z dvokolesi in šivalnimi stroji, Mavršice.
307. **Polanc Franc**, Ljubljana — »Slavin«, črne Marija, prepariranje peska za čistilne in podobne svrhe, Ljubljana.
308. **Lenarčić Vinko**, Zagreb — Prazhna »Zika«, d. z. o. z., tovarna hranil, Ljubljana.
309. **Pavlič Stanko**, Ljubljana — Dolničar & Richter, tovarna voščenih in kemičnih izdelkov, Ljubljana.
310. **Rein Ziga**, Sombor — Tvornica za dušik d. d., tvorniško izdelovanje elektrotehničnih in kemičnih produktov, Ruše.
311. **Kravcar Ratko**, Ljubljana — »Depa« Josip Črnigoj, pekarna, Ljubljana.
312. **Matko Vinko**, Gotna vas 30 — Motvoz in platno d. d., tovarna motvoza in platna, Grosuplje.
313. **Schroll Jurij**, Ptuj — F. C. Schwab, veletrgovina s specerijskim, kolonialnim blagom in kemikalijami, Ptuj.
314. **Hodbot Josip**, Maribor — Kemindustrija, družba z o. z., trgovina z bencinom, olji in kemikalijami, Maribor.
315. **Senitzka Maks**, Celje — Knez & Pachlaffo, tvornica zlate, srebrne in draguljarske robe, Celje.
316. **Mirgorodsky Aleksander**, Ljubljana — Radioval, družba z o. z., trg. z radioaparati, njih sestavnimi deli, sport. potrebščinami in tehničnimi predmeti, gramofoni, koleksi in kolesarskimi potrebščinami, Ljubljana.
317. **Foršek Slavko**, Kamnik — »Eta«, družba z o. z., tovarna gorčice in konserv, Kamnik.
318. **Pitamič Stanko**, Ljubljana-Moste — Franc Voršič, trgovina s »Phoxal« hranilom, Maribor.

319. **Kolšek Zoran**, Smartno pri Litiji — »Domovina« Hubert Maksimilijan, knjigarna in papirnica, Celje.
320. **Češnovar Franc**, Ljubljana — Oprešnik Ivan, izdelovanje tešenin, Ljubljana.
321. **Skerget Hinko**, Maribor — »Balkan«, špedicija, agencija in komisija, d. z. o. z., špedicija, agencija in komisija, Maribor.
322. **Miljević Bogdan**, Split — Prodajno društvo proizvodov tvornice »Zlatorog«, d. z. o. z., trgovina z milom, glicerinom, kristalno sodo in toaletnimi predmeti, Maribor.
323. **Stefanović Anđelko**, Ljubljana — Teodor Rabič, izdelovanje štampljk in grafičnih izdelkov, Ljubljana.
324. **Lukec Ivan**, Maribor — Jos. Reich, tovarna kemičnih izdelkov, Maribor.
325. **Mlakar Drago**, Celje — Ign. Vok, trgovina s šivalnimi stroji in koleksi, Ljubljana.
326. **Kinkel Friderik**, Ljubljana — »Jugoslavija«, splošna zavarovalna družba, zavarovalnica, Ljubljana.
327. **Lahajner Stane**, Ljubljana — Julij Dragoner, trgovina s kolonialnim blagom, južnim in domačim sadjem ter zelenjavo v malem obsegu, Ljubljana.
328. **Ritošek Viktor**, Celje — Rudolf Cotič, kozmetični laboratorij, Ljubljana.
329. **Farkaš Mihajlo**, Sušine — Anton Bačnar, čevljarstvo, Ziri-Nova vas.
330. **Tory Rihard**, Ljubljana — »Jugočeška« jugoslov.-češka tekstilna industrija d. d., tekstilna industrija, Kranj.
331. **Fišer Vilim**, Petrovgrad — Tvornica za dušik d. d., tvor-

- niško izdelovanje elektrotehničnih in kemičnih produktov, Ruše.
332. **Petković Vasa B.**, Beograd — »Universale«, tvornica klobukov in slamnikov, družba z o. z., tovarna klobukov in slamnikov, Domžale.
333. **Tavčar Leon**, Ljubljana — Franc Slamič, družba z o. z., tovarna mesnih izdelkov, sadnih in sočivnih konserv ter pločevinaste ambalaže, Ljubljana.
334. **Serban Pavel**, Ljubljana — Demeter Serban, komisijska trgovina z manufakturo na debelo, Ljubljana.
335. **Paternost Metod**, Ljubljana — Pekatete, družba z o. z., tovarna testenin, Ljubljana.
336. **Löwy Šandor**, Koprivnica — Zdravilišče Slatina-Radenci, pridobivanje in razpečevanje miner. vode, Slatina-Radenci.
337. **Grünbaum Adolf**, Osijek I. — »Jugosvila«, družba z o. z., tvornica svilne, Maribor.
338. **Grünbaum Franjo**, Osijek I. — »Jugosvila« družba, z o. z., tvornica svilne, Maribor.
339. **Kapon Jak**, Beograd — »Jub«, družba z o. z., tovarna barv, Dol pri Ljubljani.
340. **Govekar Vinko**, Ziri 47 — Postolarska zadruga r. z. z o. z., čevljarstvo, Ziri.
341. **Lenarčić Hinko**, Ježica 19 — E. Jeras in drug, izdelovanje alkoholnih pijač in sadnih sokov, Ljubljana.

Ljubljana dne 7. oktobra 1938.

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

Predsednik: Tajnik:
Ivan Jelačin s. r. Ivan Mohorič s. r.

Naše organizacije

Uradni dan zbornice za TOI v Ljubljani bo za Ptuj, ptujsko okoličje, Ormož, Ljutomer, Mursko Soboto in Dol. Lendavo v četrtek, dne 20. oktobra v prostorih Združenja trgovcev za mesto Ptuj — Narodni dom.

Trgatev se je pričela

V soboto se je v severni Sloveniji skoraj povsod pričela trgatev. Gorice odmevajo prepevanja in povsod opaža živahno vrvenje. Do zidanic hite moške s težkimi brentami na hrbtu, v vinogradih pa pridno trgajo sladko grozdje. Pridelek je letos precej dober. Sladkobe je povprečno 18 stopinj, deloma tudi več. Sortno grozdje bodo pustili še en teden na trsu, da dobi še nekaj sladkorja, ki ga utegne biti letos pri sortnem moštu do 20 stopinj. Kisline je tokrat izredno malo, da bodo vina razmeroma sladka. Strokovnjaki pravijo, da bo letošnji letnik bolj lahek, zato pa sladek in kar je glavno, harmoničen. Sladkorja večina ne bo treba primešavati, kar bo stroške precej zmanjšalo. Kupci se že oglašajo, vendar ni še prave cene za mošt.

Zunanja trgovina

Jugoslovansko-italijanski stalni odbor se sestane koncem tega meseca v Rimu. Kakor se poroča, sta tako beograjska ko rimska vlada naročile svojima delegacijama, da se mora najti podlaga za povečanje zunanje trgovine med obema državama. Ni izključeno, da se bo zaradi tega pogodba o plačevanju blaga bistveno spremenila.

Narodna banka je izplačala v italijanskem kliringu nakaznice do št. 17.200 z dne 4. julija 1938. V drugih klirih ni sprememb.

Parnik »Ivo Matkovič« je v Šibeniku naložil 7000 ton bavksita, ki je namenjen za Rotterdam.

Bivši guverner Čsl. narodne banke Pospíšil je prišel v tremi člani čsl. finančne misije v London, da se dogovori o raznih gospodarskih problemih, ki so nastali zbog spremembe češkoslovaške državne meje.

Češkoslovaška je povečala svoj izvoz čevljev v Anglijo od 304.210 funtov v prvih sedmih mesecih 1937, na 449.279 funtov v istem času letos. Istočasno je nazadoval kanadski izvoz čevljev v Anglijo za 107.376 na 351.790 funtov. Češkoslovaški izvoz čevljev torej krepko izpodriva kanadskega.

Romunska vlada je znižala izvozne premije za izvoz jelovine v Anglijo od 15 na 12%.

Madžarska bo izvozila v Nemčijo 3500 vagonov moke. Vsak mesec bo izvozila 300 vagonov.

Nizozemska vlada je razveljavila vse izvozne prepovedi, ki jih je izdala zaradi zadnje zunanje-politične napetosti.

Švedski komitet za staro železo je povišal ceno staremu železju od 45 na 50 kron.

Na ameriškem trgu je narasla cena bakra za eno osmino centa.

Med zastopniki Japonske, Mandžurske in Italije je bila podpisana trgovinska pogodba.

Izvoz petroleja iz Mehike se je podvojil v primeri z izvozom pred razlastitvijo tujih lastnikov petrolejskih vrelcev. Največ gre mehškega petroleja v Nemčijo in v skandinavsko države.

Doma in po svetu

Razpis volitev je zelo poživil politično življenje v državi. Voditelji združene opozicije imajo številne konference, tudi z vladne strani se opaža velika živahnost. Posl. Banič, ki je svoje dni povzročil padec Jevtičeve vlade, je prestopil v JRZ.

Notranji minister je dovolil ponovno izhajanje beograjskega dnevnika »Pravda«.

Za izrednega poslanika in opolnomočenega ministra v Santiagu je bil imenovan gen. konzul dr. Filip Dobrečić.

Za nove člane mariborskega obč. sveta so bili imenovani: ravnatelj

Putnika Josip Loos, restavrater Alojzij Senica in ravnatelj podružnice »Karitas« Anton Kovačič.

Za novega župana Splita je imenovan odvetnik dr. Vlada Matošić. Ravnatelj Sev. nemškega Lloydja je prišel v Dubrovnik, da se z dubrovniškimi turističnimi organizacijami dogovori glede turističnih izletov v naše Primorje.

Naše vojno ministrstvo je naročilo v Belgiji štiri pomožne ladje za našo vojno mornarico. Naročena je velika tank-ladja, ki bo imela 3000 reg. ton in bo dolga 95 metrov, ter dve manjši tank-ladji s po 500 reg. tonami. Nadalje je naročen remorker s 150 reg. tonami.

Opera hrvaškega komponista Gotovca »Ero z drugega sveta« se bo letos uprizorila na sedmih gledališčih v Nemčiji.

Za 1. državno obrtniško razstavo v Beogradu vlada zelo veliko zanimanje ter je obisk razstave zadovoljiv. Tudi mnogo razstavljenih predmetov je že bilo prodanih.

Posebno cenzurno komisijo je dobilo po zgledu ljubljanskega cenzurnega sveta mariborsko gledališče. Dvomimo, da bi se zaradi tega gledališče dvignilo.

Letošnjo produkcijo naših sladkornih tovarn cenijo na 8500 vagonov. Pri povečani potrošnji sladkorja bi ta količina komaj zadoštovala.

Belgijski kralj odpotuje v Pariz, da se udeleži odkritja spomenika pokojnemu belgijskemu kralju Albertu.

Načelnik bolgarskega generalnega štaba general Pjejev je bil ubit v hipu, ko je v spremstvu svojega adjutanta hotel vstopiti v ministrstvo za vojsko. Atentator je oddal nanj več strelcev ter ustrelil tudi adjutanta, ko je ta hotel streljati na atentatorja. Atentator se je nato ustrelil. Atentator je rezervni major Josifov. Nekateri listi poročajo, da je atentat delo makedonstvujuščih, druga poročila pa pravijo, da je atentatu vzrok osebno maščevanje.

Češkoslovaška vlada demantira vesti, kakor da bi se v Berlinu vodila pogajanja za sklenitev carinske unije med Češkoslovaško in Nemčijo.

Češkoslovaška se je obrnila na Romunijo, da ji dovoli svobodno pristanišče v svoji luki v Konstanci.

Angleška nabiralna akcija za češkoslovaške begunce je dosegla že nad 50 tisoč funtov ter se še nadaljuje. Londonski župan je prišel v Prago, da osebno razdeli ta denar.

Radio Moravska Ostrava je v nedeljo zadnjič oddajal v češkem jeziku, ker je postaja v mestu Svinovu, ki je prišlo pod Nemčijo.

Velike slovaške patriotične manifestacije so bile v Košicah, ker so zahtevali Madžari to slovaško mesto za sebe.

V vseh ljudskih šolah Romunije, kjer so učenci narodnih manjšin v večini, se uvede obvezen pouk v jezikih teh nar. manjšin.

Mednarodni kongres za umetna gnojila se je začel v Rimu. Na kongresu je zastopanih 43 držav, med njimi tudi Jugoslavija.

Ameriški proračun izkazuje za prvo proračunsko tromesečje deficit v višini 701 milijona dolarjev, dočim je lani znašal samo 287 milijonov dolarjev.

Zaradi povečane teroristične akcije Arabcev je ustavljen skoraj vseh promet v Palestini.

Zaradi eksplozije v japonskem premogovniku v Jubari je bilo ubitih 150 delavcev.

Radio Ljubljana

Pred 300 leti

se je pripisovalo z Rogaško slatino dosežena zdravljenja neki tajinstveni sili.

Danes

je ta zdravilna moč znano-stveno ugotovljena. Je to blagodar narave trpečemu človeštvu.

Pa tudi za zdrave

je Rogaška slatina neprecenljiva za ohranitev zdravja. Tudi vam bo Vaš organizem poplačal z večjo odpornostjo, če namestite druge pijeje Rogaško slatino!

Četrtek 13. oktobra, 12.00: Slavne koračnice (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Plošče — 14.00: Napovedi — 18.00: Radijski orkester — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Savez Sokola kralj. Jugoslavije — 19.50: 10 minut zabave: Dovtipov zmes in godba vmes — 20.00: Akademski pevski kvintet: Koncert češkoslovaških pesmi — 20.45: Koncert češke operne glasbe (radijski orkester) — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Sornov šramel kvartet.

Petek 14. oktobra, 11.00: Pokrajinska oddaja soke Braslovce, vodi g. Šnuderl Ljubo — 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Kuhinja v jeseni (ga. Iv. Velikonja) — 18.20: Josephina Baker (plošče) — 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Politični in verski odnosi Hrvatov v IX. stoletju — 19.50: Izseljenške zanimivosti — 20.00: Ura Čajkovskega (radijski orkester) — 21.10: Chopinov klavirski večer, izvaja prof. Marjan Lipovšek — 22.00: Napovedi, poročila — 22.30: Angleške plošče.